

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT HÁM TURIZM
MINISTRIGI

ÓZBEKSTAN MÁMLEKEΤLIK KÓRKEM-ÓNER HÁM MÁDENIYAT
INSTITUTI NÓKIS FILJALI

“Tastyqlayman”

KÁSIPLIK (DÓRETIWSHILIK) IMTIXANLAR BAĞDARLAMASI HÁM
BAHALAW KRITERIYASI

60211100 – Aktyorlıq kórkem-óneri (estrada aktyorlığı
kórkem-óneri) tálim bağdarı ushın

1. Aktyorlıq sheberligi pánı boyinsha
2. Sáxna sózi hám vokal pánleri boyinsha

Nókis-2023

Baǵdarlama Ózbekstan mámlekettik kórkem-óner hám mádeniyat instituti Nöklis filial Kórkem, oqiw-metodikalıq keñesinde kórip shıǵılǵan hám maqullanǵan. 2023-jıl -sanlı mäjlis bayanı.

Dúziwshi:

L.Urazmbetova - ÓzMKÓMI "Rejissura hám aktyor sheberligi" kafedra başığı, docent

A.Qudaybergenov - ÓzMKÓMI "Rejissura hám aktyor sheberligi" kafedrası oqıtılıshısı

Pikir bildiriwshiler:

J.Xojanov - ÓzMKÓMI "Texnogen hám kórkem óner dramaturgiyası" kafedrası docenti w.w.a

G.Jumaniyazova - Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken artist

Kirisiw

60211100 – Aktyoriq kórkem óneri (estrada aktyorlıq kórkem óneri) baǵalavriat tálım baǵdarına kiretuǵan abituriyentlerdün kásiplik (döretiwsılık) imtixanı baǵdarılaması hüijeterdi qabilaw hám kíriw imtixanlar “Ózbekstan Respublikasi Joqarı oqiw ornlarına qabilaw qagyodalari”na muwapiq ótkeriledi

Qánigelik boyınsha kíriw imtixanlar hár bir qánigelik ushn armalǵan qabılław talaparna muwapiq túrdé ótkeriledi.

Qánigelik boyınsha imtixan ótkeriliwinin izbe-izligi hár bir Joqarı oqiw ornuń qabilaw komissiyası tarepinen ornatılaǵı hám hár jılı qabilaw qaǵyylarları kórseli. Institutqa hüijet tapsırıǵan abituriyentlerge imtixanlar aldmın konsultaciyalar ótkeriledi.

Konsultaciyalardú maqseti qabilawdú shártteri menen tanstırıw, sol joqarı oqiw ornuń kíriwdi qálewsılık qábletin hám tayarıq dárejesin anıqlaw bolıp tabiladi. Konsultaciyalar dawamında pedagoglar, abituriyentlerdi tanlaǵan qánigelige oqıtıw nümkinkılıǵıne qaratay, óz usunislarmın beredi.

Pánniń maqseti hám wazypaları

60211100 Aktyoriq kórkem óneri (estrada aktyorlıq kórkem óneri) baǵalavriq tálım baǵdarında kásiplik (döretiwsılık) imtixanlar abituriyentlerdün aktyorlıq sheberligi, saxna sózi hám vokal pánlerinen döretiwsılık hám de ámeliy kónlikpe hám táziriybelerin anıqlaw maqsetinde ótkeriledi.

Pánniń wazypası – abituriyentlerdi usı taraw boyınsha zamanagóy tálim metodları arqali sinap kóriw, rol koncepciyası, omín atqarip aturǵan materialınan janrı, xarakter, anıtpalıq qurallardan paydalımp aturǵanlıǵı anıqlawdan ibaret.

Aktyoriq sheberligi páni boyınsha

Aktyoriq sheberligi páni boyınsha imtixantarda abituriyent hár qıylı jańdagı kórkem ádebiyatqa baylanısh shıǵarmalardı atqarıw kerek. Kóbirek klassikalıq, zamanagóy, milliy hám shet el ádebiyatı úlgilerinen kórsetiiliwi maqsetke muwapiq bolıp tabijadı.

Atqarlatúǵ shıǵarmalar bir-birinen hám mazmum boyınsha ájralıp turrıw kerek, bul abituriyentin qábletin hám döretiwsılık diapazonunıń keñligin anıqlawǵa mümkinshilik jaratadı.

Abituriyent bul basqıshıa tómendegi baǵdarlamlardı tayarlaw kerek:

1) timsai (I.A.Krilov, S.Mixalkov, M.Xudoýqulov, A.Obidjon hám 1.b.);

2). monolog (qandayda bir pyesa qaharmannıń monologı);

3) guzeṭiwl (haywanat minez-qılıqı);

- 4) jeke etyud - (abiturienttiň jeke ózı menen júz berip atúrgan sózsiz waqylı obrazlı oylaw, eslep qalw qábleti tekseriledi.
- Saxnalıq körinisi):
- 5) estrada nömerleri (ayaq-oymı, plastika, pantomima, parodiya (eliklew körkem önerı), cirk nömerleri).
- Bunnan usqarı pedagoglar tarepinen tempo-ritm, diqqat, reakeciya, yad hám improvizacyalardı tekseriw ushın shınıgıwlar beriledi.
- Sáwbet - abiturienttiň döretiwshılık tayarlıǵın aniqlawǵa, körkem óner hám mädeniyat salasındaǵı izbe-iż unamlı ózgerislerge, körkem hám tarawǵa tiyisli ádebiyatlar haqqındaǵı tüsüngine, teatr hám estrada körkem önerı boyınsıa tiykarǵı sorawlargı durıs oriyentaciya ete alıwin aniqlawǵa mümkinshılık jaratadı.

Saxna sózi hám vokal páninen abiturient tómendegi döretiwshılık bagdarlamany kóersetiwi kerek: poeziya atqarıwı, jámltpashıńı talap dárejezinde omılanıwı, körinisi üzindı atqarıwı, millıy hám shet el estrada repertuarınan qosıq atqarıwı. Abituriente soylew ağzalarımdıǵı organikalıq hám organikalıq bolmaǵan kemshiliklerdіn joq ekenligi, dawistıń salamatlıǵı, síngrılawı, aýriqshalıǵı hám sıyırı, sóz anılatpalıǵında aytılıwdıń tazalığı, durıştıǵı, ótkirılıǵı, sapiǵı, sózlük esitiw qábletine iye ekenligi anıqlanadı. Körkem sóz atqarwshılıǵı sheberliginde poeziya-prozalıq shıgarmalar túsindirmesinde tábıýyıǵı hám táirsheńlik, qiyaldıń kenligi, aktivligi dárejelerin amqılaw. Shıgarma ideyasın baqlay alıw qábleti hám ádebiy til normalarına ámel etiwi talap etiledi. Abiturient tarepinen vokaldan shıgarma atqarıwı arqalı dawis tembri, diapazonı, esitiw qábleti, muzikalıq sawattı, vokal qosıqshılıq tajrıybeleri, vokal shıgarmalarının sap atqarıwı, shırixlardıń anıq kúyi (legato, stakkato, markato), dinamikalıq tüslerdiń anıatlıwı, shıgarmannıń körkem anılatpalıq koncertmeyster menen üyleşimliki atqarıw aniqlanadı.

Saxna sózi hám vokal pánı boyınsısha

Saxna sózinen abituriente soylew ağzalarındaǵı organikalıq hám organikalıq bolmaǵan kemshiliklerdіn joq ekenligi, dawistıń salamatlıǵı, síngrılawı, aýriqshalıǵı hám sıyırı, sóz anıhatpalılıǵında aytılıwdıń tazalığı, durıştıǵı, ótkirılıǵı, sapiǵı, sózlük esitiw qábletine iye ekenligi aniqlanadı. Körkem sóz atqarwshılıǵı sheberliginde poeziya-prozalıq shıgarmalar túsindirmesinde tábıýyıǵı hám táirsheńlik, qiyaldıń kenligi, aktivligi dárejelerin amqılaw. Shıgarma ideyasın baqlay alıw qábleti hám ádebiy til normalarına ámel etiwi talap etiledi. Shıgarma aitqarılańı, arqalı dawis tembri, diapazonı, esitiw qábleti, muzikalıq sawattı, vokal qosıqshılıq tajrıybeleri, vokal shıgarmalarının sap atqarıwı, shırixlardıń anıq kúyi (legato, stakkato, markato), dinamikalıq tüslerdiń anıatlıwı, shıgarmannıń körkem anılatpalıq koncertmeyster menen üyleşimliki atqarıw aniqlanadı.

Abiturient bilimine qoylatuǵım talaplar

Aktöryrlıq sheberligi páninen abiturient tómendegi döretiwshılık bagdarlamany kórsejili kerek: timsal atqarıwı, monolog (qandayda bir pyesa qaharmannıń monologı); güzetiw (haywanat minez-qulqı); jeke etiyud (abiturienttin jeke ózı menen júz berip aitrgan sózsiz waqylı saxnalıq körinisi) atqarıwı, estrada nömerleri (ayaq-oymı, plastika, pantomima, parodiya (eliklew körkem önerı), cirk nömerleri).

hıtnıanda atqarılp aitrgan shıgarmam tupten tusıniw eshitip atúrganlardı qızıqtıruw. özine tarıwı, qiyalında sawlelendire alıw, güzetiwsheńlik táirsheńlik hám intası.

- obrazlı oyław, eslep qalw qábleti tekseriledi.

Bunnan usqarı pedagoglar tarepinen tempo-ritm, diqqat, reakeciya, yad hám improvizacyalardı tekseriw ushın shınıgıwlar beriledi.

Sáwbet - abiturienttiň döretiwshılık tayarlıǵın aniqlawǵa, körkem óner hám mädeniyat salasındaǵı izbe-iż unamlı ózgerislerge, körkem hám tarawǵa tiyisli ádebiyatlar haqqındaǵı tüsüngine, teatr hám estrada körkem önerı boyınsıa tiykarǵı sorawlargı durıs oriyentaciya ete alıwin aniqlawǵa mümkinshılık jaratadı.

Saxna sózi hám vokal páninen abiturient tómendegi döretiwshılık bagdarlamany kóersetiwi kerek: poeziya atqarıwı, jámltpashıńı talap dárejezinde omılanıwı, körinisi üzindı atqarıwı, millıy hám shet el estrada repertuarınan qosıq atqarıwı. Abituriente soylew ağzalarımdıǵı organikalıq hám organikalıq bolmaǵan kemshiliklerdіn joq ekenligi, dawistıń salamatlıǵı, síngrılawı, aýriqshalıǵı hám sıyırı, sóz anılatpalıǵında aytılıwdıń tazalığı, durıştıǵı, ótkirılıǵı, sapiǵı, sózlük esitiw qábletine iye ekenligi anıqlanadı. Körkem sóz atqarwshılıǵı sheberliginde poeziya-prozalıq shıgarmalar túsindirmesinde tábıýyıǵı hám táirsheńlik, qiyaldıń kenligi, aktivligi dárejelerin amqılaw. Shıgarma ideyasın baqlay alıw qábleti hám ádebiy til normalarına ámel etiwi talap etiledi. Abiturient tarepinen vokaldan shıgarma atqarıwı arqalı dawis tembri, diapazonı, esitiw qábleti, muzikalıq sawattı, vokal qosıqshılıq tajrıybeleri, vokal shıgarmalarının sap atqarıwı, shırixlardıń anıq kúyi (legato, stakkato, markato), dinamikalıq tüslerdiń anıatlıwı, shıgarmannıń körkem anılatpalıq koncertmeyster menen üyleşimliki atqarıw aniqlanadı.

Kasiplik (döretiwshılık) imtixanlar tómendegi kriteriya tiykarǵı

bahalanadı:

- Aktöryrlıq sheberligi pánı boyınsısha**
- Talaplı mazmumı**

Nº	Maksimal ballı
1	Abiturienttiň döretiwshılık potencialı hám saxnalıq gózzalıǵı (insanlı tarumlılıǵı, qásıyyetleri, tábıyanı, jasi, sırtı körinisi, denenin kemshilikleri joq ekenligi, ishkı mädeniyati, kasiplik tajrıybesi)
2	Saxna mädeniyati, ádeþ-ikramı, mánile hám estetikalıq talǵamı
3	Atqarıw metodı hám sheberligi (qosıq, gázzel, monolog, umsal)
4	Atqarıw sheberligindegi táirsheńlik, tabiyigılıǵı, ózine tâńlıji
5	Abiturienttenin sahnayıvı (hayoty (real) mühitda, turlı shatoılarda abiturienttenin berilgen väziyäda qabramon ońında oźini ko ta biliş salobjıatı) va sahnayıv fantaziyası (haqqıqı hayotda mayıut holmagan, extımlıdan uzoq bołğan (inreal), özine tarıwı, qiyalında sawlelendire alıw, güzetiwsheńlik táirsheńlik hám intası,

	sharoitlarda o'zini ko'ra olish qibiliyati)	10
6	Abiturientinimprovizasiyaga beymigli.	10
7	Etyud atqarowi (ómirden aljngan bir waqiyani dialoglarsız häreketler menen atqara alıwi)	10
8	Estrada nömerleri (ayag-oynı, plastika, pantomima, parodiya (elikew körkem önerı), cirk nömerleri).	10
9	Abiturientin saxnalıq plastikası (elegant häreket, dene häreketlerinin anlaipalı tásirşenligi, mağanalılığı)	10
10	Döretiwshilik sawbet	10
Jámi:		93

Kásiplik (döretiwshilik) imtixanlardı ótkeriw tártibi

6021100-Aktyorlıq körkem önerı (estrada aktyorlıq körkem önerı) baǵdarına húijet tapsırǵan abiturient keste tiykarında belgilengen kunde 1 akademiyalıq saatqa shekemgi waqt dawamında döretiwshilik imtixannı tapşradı. Döretiwshilik (kásiplik) imtixanlar arnawlı auditoriyalarda bolıp ötedi.

Apellyaciya tártibi

Abiturientler tarepinen kásiplik (döretiwshilik) imtixan natıyeleri boyunsha institut qabilıllaw komissiyasının apellyaciylar menen islew komissiyasına natıyeler daǵazalanǵan kúnnen basıp 24 saat dawamında müráját etiwi mümkin. Müráját mazmunnunda tek ózınıń balları haqqında bolsa qabil etiledi, bıraq basqa abiturientler haqqında jazılǵan shaǵım arzalar qabil etilmeydi.

Tiykarǵı hám qosumsha oqıw ádebiyattar hám de informaciya derekleri**

- Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalıkda barpo etamız. - Toshkent: O'zbekiston, 2016. - 56 b.
- Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorlıgi va inson manfaatlarını ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farvonligining garovi. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 32 b.
- Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqımız bilan birga quranız. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 488 b.
- Mirziyoyev SH. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat iyat bilan davom ettirib. yangi bosqichga ko'taramız. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 592 b.
- Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy Tahlii, qatiy tarth-Intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidası bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunları va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nüqui. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar. №11.
- Madaniyat va san'at atamalarining izohli lug'ati. B.S.Sayfullayev tahriri osida. - Toshkent: G'urur G'ulom, 2015. 352-b.

- Ahmedov T.J. Omnaviy bayramlar rejsurasi asosları. - Toshkent: Aloqachi. 2008. 424 b.
- Rizayev Sh. Sabha mat'naviyatlari. - Toshkent: Ma'naviyat. 2000. 176 b.
- Sayfullayev B.S. Tomosha san'ati tarixi va nazariyasi. - Toshkent: Fan va

Saxna sózi hám vocal

Nº	Talaptıń mazmunı	Maksimal ball
1	Aýthıwda sóylew ágzalarındań organikalıq hám organikalıq bolmagan kemshiliklerdiń joq ekenligi	10
2	Dawistıń salamatlıq hám singurlıśi	5
3	Sóz anlatpalıhgında aytılwıdnı tazalığı, durılışı, ótkırılıgi, amıqlıq (sózlik esitiw qábletiň iye ekenligi)	5
4	Körkem sóz atqarwshılıgı sheberligi (qosiq, prozaliq-satirikalıq shıgarmalar atqarwında tabiyigylıq hám tárisheňlik dáréjeleri)	10
5	Kem ushraytuǵın hám qayralanbas sóylew hám siyqrılı dawisqa iye ekenligi	5
6	Muzikalıq sawat	5
7	Abiturientin dawis tembri, diaپazonı, esitiw qábleti	5
8	Vocal shıgarmasının sap atqarılıwi	10
9	Vocal shıgarmaları atqarılw processinde shırixlardın amıq kuyı (legato, stakkato, markato)	3
10	Vocal shıgarmaları atqarılw processinde koncertmeyster menen üylesimjılık	5
Jámi:		63

- texnologiya, 2014. 152-b.
10. Tursunov T. XX asr o'zbek teatr tarixi. – Toshkent: Art-press, 2010. - 568 b.
  11. Mahmudov J., Mahmudova X. Rejissura asoslari. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2008. - 224 b.
  12. Matmatqosimov J.A. Ommaviy bayramlar rejissurasida sahna madaniyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2009. - 208 b.
  13. Umarov M. Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi. – Toshkent: Yangi asr avlodji, 2009. – 324 b.
  14. Sayfullaev B.S., Matmatqosimov J.A. Akyorlik mahorati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 388 b.
  15. Stanislavskiy K.S. Akyorning o'z ustida ishlashi. – Toshkent: Yangi asr avlodji, 2010. – 468 b.
  16. Yusupova M.R. va boshqalar. Akyorlik mahorati. – Toshkent: O'R FA Asosiy kutubxonasi bosmaxonasi, 2015. - 128 b.
  17. Mahmudov J. Akyorlik mahorati. – Toshkent: Bilim, 2005. – 192 b.
  18. Ahart J. The Director's Eye: A Comprehensive Textbook for Directors and Actors, Meriwether PublishingLtd., Printedin the United States of America, 2001.